

10. SINIF 3. ÜNİTE

BÖLÜM: ULUSLARARASI ULAŞIM HATLARI

Ulaşım, en genel anlamıyla insan veya eşyanın bir yerden başka bir yere taşınmasıdır. Günümüzde bu kavram; teknolojinin gelişmesiyle bilginin, paranın ve çeşitli hizmetlerin de bir yerden başka bir yere çeşitli ulaşım araçlarıyla taşınmasını içine almıştır.

Sanayi Devrimi sayesinde teknolojiye yaşanan gelişmeler, mevcut ulaşım hatları ile ulaşım araçlarını olumlu yönde etkileyerek ulaşımın çeşitliliği beraberinde getirmiştir. Ulaşımın kaydedilen ilerlemeler günümüzde de devam etmektedir. Örneğin petrol ve doğal gaz; boru hatları sayesinde önceki dönemlere oranla daha hızlı, güvenli ve ucuz bir şekilde taşınabilmektedir.

Ulaşım, dünyanın her bölgesinde aynı düzeyde gelişmemiştir. Bunun nedeni fiziki faktörlerle beşerî faktörlerin her ülkede aynı özellikleri taşımasıdır.

Kara yolları kullanılan en eski ulaşım ağıdır. Modern kara yolları, 19. yüzyılda İngiltere'de yapılmış ve zamanla tüm dünyaya yayılmıştır. Sanayi Devrimi sayesinde demir yollarının gelişmesiyle önemini kaybeden kara yolları, 19. yüzyılın sonlarına doğru motorlu araçların icadı ve yol yapım tekniklerinin gelişmesiyle tekrar önem kazanmıştır. Günümüzde kara yolları sayesinde diğer ulaşım araçlarıyla ulaşılamayan pek çok noktaya ulaşma imkânı bulunmaktadır. Kara yolu ağının en uzun olduğu ülke ABD, en sık olduğu yerler ise Batı Avrupa ve Japonya'dır.

Deniz yolları, İlk ve Orta çağlarda daha dar alanlarda kullanılan deniz yolları, coğrafi keşiflerle birlikte daha çok kıtalar arası ticarete kullanılmaya başlanmıştır. Buharlı gemilerin icadı ile ağır tonajlı gemilerin yapılması, bu yolların önemini daha da artırmıştır. Deniz yolu, günümüzde ürünlerin uzak mesafelere taşınmasında kullanılan en yaygın ulaşım ağıdır. Dolayısıyla dünya ticaretinin büyük bir bölümü bu yolla gerçekleşmektedir. Dünyadaki deniz yollarının en önemlisi, Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'yı birbirine bağlayan Kuzey Atlantik Yolu'dur. Bu durumun asıl nedeni, bu iki bölgenin dünyanın en önemli üretim ve tüketim merkezleri olmasıdır. İki su kütlelerini birleştiren doğal su yollarına **boğaz**, iki su kütlelerini birleştirmek için insanlar tarafından açılan su yollarına ise **kanal** adı verilir. Deniz yolu ulaşımında çok önemli olan boğaz ve kanallar, yolların kısalmasını sağlayarak ülkeler arası taşımacılığı da hızlandırmıştır.

Kanal İstanbul Projesi: İstanbul Boğazı'ndaki deniz trafiğini rahatlatmak amacıyla Karadeniz ile Marmara Denizi arasına yapılması planlanan bir kanal projesidir. Kanalın uzunluğu 40-45 km, genişliği yüzeyde 145-150 m, tabanda yaklaşık 125 m, suyun derinliği ise 25 m olacaktır. Kanalın Marmara Denizi ile birleştiği noktada yeni bir kent de kurulacaktır.

Demir yolları, kara ve deniz yollarından sonra Sanayi Devrimi sayesinde buhar gücüne dayalı makinelerin çalıştırılması ile temelleri atılan ulaşım sistemidir. 20. yüzyılın başında hem yük hem de yolcu taşımacılığında en önemli bir ulaşım sistemi olan demir yolu, bu yüzyılın ortalarında diğer ulaşım sistemleri ile rekabet edemeyerek geriledi. Kuzey Amerika, demir yolu ağının en yoğun olduğu kıtadır. Sanayi ve ticaretin geliştiği ABD'nin doğusu ile Kanada'nın güneyinde demir yolları yoğunlaşmıştır. Benzer şekilde Avrupa Kıtası'nın batısında sık bir demir yolu ağı göze çarparken doğusunda bu ulaşım ağı oldukça seyrektir.

Hava yolları ulaşımı, diğer ulaşım sistemlerinden daha geç başlamış ancak çok hızlı bir gelişme göstermiştir. Hava yolu ulaşımında II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir gelişme olmuştur. Hava yolu ulaşımındaki asıl gelişme; uçak sanayisinin gelişmesi, hava yollarındaki faaliyetleri düzenleyen uluslararası anlaşmalar ve havaalanı yapımında kaydedilen ilerlemeler sayesinde gerçekleşmiştir. Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Güneydoğu Asya hava yolu ulaşımının en yoğun olduğu bölgelere örnek verilebilir.

3. Havalimanı, İstanbul'a yapılacak yeni havalimanı coğrafi olarak Avrupa ile Asya arasındaki en uygun lokasyondadır. Tamamlandığında yolcu kapasitesi bakımından bugün için dünyanın en büyük havalimanı olma özelliğine sahip olacaktır. 3.Havalimanı tamamlandığında bulunduğu lokasyon gereği transit uçuşların merkezi olacaktır. Uzak Doğu'dan, Afrika'dan veya Ortadoğu'dan Avrupa'ya uçmak isteyenler, İstanbul üzerinden istedikleri ülkelere daha kısa sürede gidebilecektir. Bu durum, başta turizm ve ticaret faaliyetleri olmak üzere ülke ekonomisine büyük katkı sağlayacak ve ülkemizin ulaşım alanındaki önemini daha da artıracaktır.

Son yıllarda büyük gelişme gösteren ulaşım sistemlerinden biri de **boru hatlarıdır**. Boru hatlarıyla taşımacılık, sanayinin gelişmesi ve taşınan ham maddenin yoğunlaşmasına bağlı olarak önem kazanmıştır. Boru hatlarının yapılma amacı; bölgeler arasında ham madde ve enerji kaynağı niteliğindeki katı, sıvı ve gaz maddelerin (petrol, doğal gaz, su, kömür, maden cevheri) taşınmasına dayanmaktadır.